C/2025/760

11.2.2025

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean päätöslauselma

Euroopan komission vuoden 2025 työohjelmaa koskeva kannanotto

(C/2025/760)

Esittelijät: **Christa SCHWENG**
Cinzia DEL RIO
Ioannis VARDAKASTANIS

Neuvonantajat	Jukka AHTELA (esittelijän neuvonantaja, ryhmä I) Stefan GRAN (esittelijän neuvonantaja, ryhmä II) Piotr SADOWSKI (esittelijän neuvonantaja, ryhmä III)
Oikeusperusta	työjärjestyksen 52 artiklan 4 kohta
Hyväksyminen täysistunnossa	4.12.2024
Täysistunnon numero	592
Äänestystulos (puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	163/2/9

1. Johdanto

1.1 ETSK, joka on järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan institutionaalinen edustaja EU:ssa, antaa lausuntonsa Euroopan komission vuoden 2025 työohjelmasta. Euroopan komission puheenjohtajan Ursula von der Leyenin poliittisissa suuntaviivoissa 2024–2029 esitetään etenemissuunnitelma häiriönsietokykyiselle, kestävälle ja osallistavalle Euroopalle. Työohjelmaa koskeva kannanotto on suuntaviivojen tapaan jaoteltu seitsemän otsikon alle, ja sen tarkoituksena on vahvistaa työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden roolia EU:n toimintapolitiikkojen muotoilussa. Kannanotto perustuu osittain suosituksiin, jotka ETSK antoi syyskuussa 2024 hyväksymässään päätöslauselmassa EU:n demokraattisen edistyksen kartoitus: päätöslauselma seuraavaa vaalikautta varten.

1.2 Aivan aluksi on ehdottoman tärkeää, että EU toteuttaa kiireesti toimia YK:n Agenda 2030:n, sen kestävän kehityksen tavoitteiden ja tulevaisuussopimuksen täytäntöönpanon parantamiseksi. Tähän voitaisiin päästä EU:n kokonaisvaltaisella strategialla, jonka avulla pyritään edistämään rauhaa ja viemään eteenpäin taloudellista, sosiaalista ja ympäristöön liittyvää edistystä.

1.3 Vaikka EU:ssa on meneillään murros lähialueilla käytävien sotien, haastavan ilmasto- ja digitalisaatiokehityksen ja maailmanmarkkinoiden kovan kilpailun takia, EU:n tulevaisuudesta käytävässä keskustelussa on asetettava aina etusijalle demokratian, solidaarisuuden, ihmisoikeuksien, tasa-arvon, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden, kestävyyden ja oikeusvaltion perusarvot. Työmarkkinaosapuolilla ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioilla on keskeinen rooli näiden arvojen vaalimisessa ja vahvistamisessa, ja ne osallistuvat toimintapolitiikkojen ja välineiden suunnitteluun, täytäntöönpanoon ja seurantaan sekä jäsenvaltioiden että unionin tasolla.

1.4 ETSK on keskeisessä asemassa vakaan kansalaistoimintaympäristön edistämisessä ja merkityksellisen kansalaisvuoropuhelun helpottamisessa. Laajan asiantuntemuksensa ja pitkäaikaisen kokemuksensa ansiosta se toimii tärkeänä yhdyssiteenä EU:n toimielinten ja erilaisten kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden välillä ja huolehtii siitä, että ne saavat äänensä kuuluviin päätöksentekoprosesseissa. ETSK voi ainutlaatuisen asemansa ansiosta edistää osallistavaa demokratiaa ja tukea erilaisten sidosryhmien osallistumista EU:n politiikan laatimiseen. ETSK tarjoaa foorumin konsensuksen luomiselle ja vuoropuhelulle ja tukee näin sellaisten osallistavien toimintapolitiikkojen kehittämistä, joissa otetaan huomioon työnantajien, työntekijöiden ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden tarpeet ja toiveet ja jotka parantavat siten EU:n hallinnon legitiimiyttä ja tehokkuutta. ETSK korostaa, että on tärkeää ottaa kaikki ihmiset, erityisesti ne ryhmät, jotka saavat vain harvoin äänensä kuuluville, mukaan EU:n vuoropuheluun ja syventää siten kansalaisvaikuttamista ja avoimuutta kaikissa EU:n toimielimissä.

1.5 Vuosi 2025 on ratkaisevan tärkeä, sillä silloin määritetään suunta Euroopan komission seuraavan toimikauden lainsäädäntötyölle. ETSK peräänkuuluttaa jämeriä toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että esitettävät toimintapolitiikat ovat sosiaalisesti osallistavia ja ympäristön kannalta kestäviä ja turvaavat EU:n taloudellisen menestyksen.

2. **Uusi suunnitelma Euroopan kestävän vaurauden ja kilpailukyvyn varmistamiseksi**

2.1 ETSK kehottaa uusien geopoliittisten ja yhä monimutkaisemmaksi käyneiden haasteiden vuoksi EU:n toimielimiä toimimaan päättäväisesti varmistaakseen EU:n pitkän aikavälin kestävän kilpailukyvyn, vaurauden luomisen kaikille ja EU:n maailmanpoliittisen johtoaseman. Tästä syystä on ehdottoman tärkeää tehostaa kaikkia toimintapolitiikkoja, joilla voidaan vahvistaa EU:n tuottavuutta ja kilpailukykyä, ja sovittaa elintärkeät taloudelliset investoinnit yhteen yhteisten sosiaalisten ja ympäristötavoitteiden kanssa edistäen samalla sosiaalista markkinataloutta ja tulevien sukupolvien hyvinvointia.

2.2 Uudentyyppiset investoinnit ja uudistukset sekä innovoinnin vauhdittaminen ovat olennaisen tärkeitä tekijöitä kilpailukyvyn vahvistamiseksi ja ylöspäin tapahtuvan lähentymisen edistämiseksi kaikkialla Euroopassa. On myös tärkeää huolehtia siitä, että sosiaalisen osallisuuden ja ympäristönsuojelun tavoitteet otetaan huomioon ja että ne ovat linjassa EU:n kilpailukyvyn parantamista koskevan tavoitteen kanssa.

2.3 EU tarvitsee kiireellisesti vahvan vihreän ja sosiaalisen kehityksen ohjelman, joka perustuu hyvinvointitalouteen ja ihmisten ja maapallon vaurautta koskevaan uuteen ajatteluun ja jolla varmistetaan oikeudenmukainen siirtymä ja ihmisoikeudet kaiken toiminnan perustana. Jotta aloitteesta ei aiheutuisi yrityksille suurta rasitetta, on varmistettava asianmukainen ja tehokas täytäntöönpano laatimalla realistiset toimintasuunnitelmat kansallisella tasolla ja tukemalla yrityksiä, erityisesti pk-yrityksiä, jotta saadaan ylläpidettyä kilpailukykyä ja turvattua täystyöllisyys ja laadukkaat työpaikat. EU:n ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan investointeja, tutkimusta ja innovointia, teknologiaa, riittävää osaamista ja eurooppalaista teollisuuspolitiikkaa, jonka avulla saadaan mobilisoitua julkisia ja yksityisiä varoja ja joka perustuu sosiaalisten normien ja laadukkaiden työpaikkojen suojeluun.

2.4 Tätä varten Euroopan unionin on parannettava kilpailukykyään, kuten Draghin raportissa todetaan, ja tuettava samalla Euroopan sosiaalista mallia ja koheesiopolitiikkaa kaikilla tasoilla. Raportin mukaan kasvua voidaan elvyttää kolmella osa-alueella: innovaatiokuilun umpeen kurominen Yhdysvaltoihin ja Kiinaan nähden erityisesti kehittyneiden teknologioiden alalla, yhteinen suunnitelma, joka koskee hiilestä irtautumista ja kilpailukykyä, sekä turvallisuuden lisääminen ja riippuvuuksien vähentäminen. Näillä kolmella osa-alueella tarvitaan mittavia investointeja talouden muuttamiseksi, ja sen vuoksi EU:lla on oltava rahoitusinvestointikapasiteettia.

2.5 Nykyisiä sisämarkkinasääntöjä on vahvistettava, jotta voidaan luoda uutta ja oikeudenmukaisempaa dynamiikkaa ihmisten, tavaroiden, palvelujen, pääoman ja datan rajatylittävän liikkumisen edistämiseksi, kuten Lettan raportissa todetaan.

2.6 ETSK pitää tärkeänä, että kevennetään hallinnollista taakkaa ja vähennetään säännösten noudattamisesta aiheutuvia kustannuksia, mutta katsoo, että tämä on tehtävä avoimella ja osallistavalla tavalla vaarantamatta perimmäisiä lainsäädäntötavoitteita ja pitäen kiinni nykyisistä tiukoista normeista erityisesti yhteiskunnallisen hyvinvoinnin ja ympäristönsuojelun suhteen. Perustaksi tarvitaan selkeät kriteerit ja täytäntöönpanon tehokas arviointi kansallisella tasolla. Komission olisi annettava selkeää ja avointa tietoa parempaa sääntelyä koskevista suunnitelluista aloitteista ja varmistettava työmarkkina-osapuolten vuoropuhelu ja kansalaisyhteiskunnan kattava osallistuminen prosessiin.

2.7 ”Pienet ensin” -periaatteesta olisi tehtävä todellisuutta pk-yrityksille siten, että tarjotaan vakaa lainsäädäntökehys, virtaviivaistetaan ja karsitaan hallinnollisia menettelyjä, varmistetaan tasapuoliset toimintaedellytykset sisämarkkinoilla ja annetaan pk-yrityksille mahdollisuus saada kohtuuhintaista uusiutuvaa energiaa.

2.8 Innovointiin ja valmistusteollisuuteen avoimen strategisen riippumattomuuden pohjalta tehtävät investoinnit, jotka liittyvät nettonollateollisuuteen, kiertotalouteen, kriittisiin raaka-aineisiin, sirusäädökseen sekä puolustusteknologioihin ja strategisiin teknologioihin, ovat kiireellisiä, ja niissä olisi otettava kestävällä tavalla huomioon yhteiset sosiaaliset ja ympäristötavoitteet.

2.9 Tavoitetta vähentää vuoteen 2040 mennessä hiilidioksidipäästöjä 90 prosenttia ja luoda Eurooppaan laadukkaita työpaikkoja olisi täydennettävä vakaalla Euroopan teollisuusstrategialla. Tätä varten on viipymättä otettava strategiseksi painopisteeksi kattava EU:n vihreän kehityksen ohjelman alainen toimintasuunnitelma, esimerkiksi tuleva *puhtaan teollisuuden ohjelma*, joka auttaisi parantamaan ja turvaamaan EU:n kestävän kilpailukyvyn. Jotta muutosten ennakointi ja hallinta olisi helpompaa oikeudenmukaisessa ja tasapuolisessa prosessissa, olisi määriteltävä ja edistettävä asianmukaisesti vihreän siirtymän kohdennettuja liitännäistoimenpiteitä, jotka on tarkoitettu tukemaan eniten kärsineitä aloja ja alueita, yrityksiä ja työntekijöitä.

2.10 ETSK peräänkuuluttaa kaikkia hyödyttävää teknologista muutosta ja kehottaa huolehtimaan siitä, että digitalisaatio pikemminkin vähentää kuin pahentaa eriarvoisuutta, kun esimerkiksi investoidaan julkisten palvelujen kannalta olennaiseen vankkaan julkiseen digitaaliseen infrastruktuuriin. ETSK kehottaa Euroopan komissiota arvioimaan, missä määrin julkishallinnon digitalisaatiota on saatu kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien mukaisesti kehitettyä käyttämällä elpymis- ja palautumistukivälinettä, jonka voimassaolo päättyy vuonna 2026.

2.11 Digitalisaatio ja sen yhteydessä tekoäly muuttavat radikaalisti työelämää ja avaavat samalla suunnattomia mahdollisuuksia tuottavuuden lisäämiseen kaikilla talouden aloilla. ETSK antaa vuoden 2025 alussa yhdessä puheenjohtajavaltio Puolan pyytämän lausunnon kanssa erillisen lausunnon tekoälyn vaikutuksista työterveyteen ja -turvallisuuteen. Algoritmijohtamisen vaikutusta työoloihin ja työn organisointiin olisi arvioitava tarkemmin, ja olisi varmistettava, että määräysvalta säilyy aina ihmisellä.

2.12 EU on kaukana Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevassa toimintasuunnitelmassa asetetusta tavoitteesta, jonka mukaan 60 prosenttia aikuisista osallistuu koulutukseen. Tilanteen korjaamiseksi tarvitaan osaamisvallankumous ja EU-tason toimia. ETSK peräänkuuluttaa luotettavia ja ajantasaisia tietoja, jotta osallistumisastetta voitaisiin seurata. ETSK pitää erittäin tervetulleena ehdotettua STEM-aineiden opetusta koskevaa strategista suunnitelmaa ja sille määriteltävää tehokasta etenemissuunnitelmaa. Näihin prosesseihin olisi otettava mukaan työmarkkinaosapuolet ja kansalaisyhteiskunnan organisaatiot.

2.13 ETSK panee kiinnostuneena merkille ehdotetun aloitteen etätyöstä ja oikeudesta olla tavoittamattomissa ja pyytää Euroopan komissiota sisällyttämään aloitteen vuoden 2025 työohjelmaan.

2.14 Tekoälytehtaiden olisi panostettava ennen kaikkea yhteistyöhön pk-yritysten ja paikallisten innovaatiokeskusten kanssa ja varmistettava näin, että tekoälyn hyödyt ovat laajalti saavutettavissa. ETSK suosittaa, että tekoälytehtaiden toiminnassa noudatetaan tiukkoja eettisiä normeja avoimuuden, vastuuvelvollisuuden ja perusoikeuksien suojelun varmistamiseksi. ETSK toivoo pääsevänsä osallistumaan tähän toimintaan heti alusta alkaen.

2.15 Vahvemman, muutosvoimaisen ja kilpailukykyisen teollisen perustan luomiseksi tarvitaan massiivisia investointeja, joita olisi rahoitettava, säänneltävä ja toteutettava siten, että säilytetään sisämarkkinoiden eheys ja kurotaan umpeen kasvu-, tuottavuus- ja innovointieroja EU:n ja sen kansainvälisten kumppaneiden sekä tärkeimpien kilpailijoiden välillä. Jotta osa-alueille, joilla hiilineutraaleille ratkaisuille ei ole vielä liiketoiminnallisia edellytyksiä, saataisiin yksityisiä investointeja, tarvitaan huomattavia määriä julkista rahoitusta. Tämä koskee myös strategisia aloja, joilla tuotanto muussa tapauksessa tapahtuisi geotaloudellisesti kilpailevilla maailman alueilla, joilla riippuvuutta saatettaisiin käyttää hyväksi.

2.16 ETSK kannattaakin uuden Euroopan kilpailukykyrahaston perustamista osana uutta ja vahvistettua talousarviota seuraavan monivuotisen rahoituskehyksen puitteissa. Sen olisi mahdollistettava vahvemmat julkiset investoinnit ja toimet, joilla saadaan liikkeelle investointeja strategisiin teknologioihin ja yksityisiä investointeja yhteisiin tavoitteisiin, myös EIP:n välityksellä.

2.17 Tämä on keskeinen tavoite siirtymiseksi kohti EU:n rahoittamia yhteishankkeita strategisilla aloilla, joilla on selkeästi EU-lisäarvoa. Euroopan yhteistä etua koskevilla tärkeillä hankkeilla (IPCEI), jotka saavat tukea Euroopan kilpailukykyrahastosta, olisi tuettava keskeisiä kumppanuuksia.

2.18 ETSK suhtautuu myönteisesti valtiontukisääntöjen tarkistamiseen asumisen alalla. Valtiontukisäännöistä sekä kilpailu- ja teollisuuspolitiikasta on käytävä laajempaa keskustelua poliittisen ja taloudellisen kehityksen pohjalta kiinnittäen huomiota vihreän ja digitaalisen siirtymän strategisiin tavoitteisiin.

2.19 Jotta voidaan vähentää Euroopan riippuvuutta ulkomaisista energialähteistä ja edistää Euroopan strategista riippumattomuutta, EU:n sääntelykehyksellä olisi luotava edellytykset ympäristöystävälliselle, kohtuuhintaiselle, helposti saatavilla olevalle ja luotettavalle energiahuollolle, niin kuin on todettu energiaunionin yhteydessä. ETSK huomauttaa, että energiahuolto luokitellaan yleishyödylliseksi palveluksi.

2.20 EU:n olisi toteutettava kiireellisesti toimia täysimittaisen Euroopan terveysunionin toteuttamiseksi ja investoitava tehokkaasti lääketieteellisiin tutkimusyhteistyöhankkeisiin, kuten tehtiin covid-19-pandemian torjumiseksi. Komitea kehottaa EU:ta ottamaan käyttöön harvinaisia sairauksia koskevan toimintasuunnitelman ja tunnustamaan, että kansalaisilla on oikeus laadukkaaseen, kohtuuhintaiseen ja helposti saatavilla olevaan terveydenhuoltoon. Tämä olisi vahvistettava eurooppalaisessa terveystakuussa. Sitoumus on olennaisen tärkeä, jotta voidaan turvata kansanterveys elämänlaadun ja selviytymiskyvyn tukipilarina EU:ssa.

2.21 ETSK kehottaa hyväksymään eurooppalaisen hoitotakuun, jolla varmistetaan kohtuuhintaisen ja laadukkaan hoidon saatavuus ja tuetaan hoitajia. Terveydenhuoltoalalle on houkuteltava uusia työntekijöitä, alalla on tarjottava hyvät työolot ja -ehdot, ja on investoitava koulutettuun, osaavaan ja motivoituneeseen työvoimaan, jossa sukupuolet ovat tasapuolisesti edustettuina, jota pidetään suuressa yhteiskunnallisessa arvossa ja jolle maksetaan asianmukaista palkkaa.

2.22 ETSK painottaa, että terveydenhuoltoalan kyberturvallisuuskehystä on vahvistettava, ja huomauttaa, että sairaanhoidossa turvaudutaan yhä enemmän digitaaliteknologiaan. Kyberturvallisuutta koskevassa eurooppalaisessa toimintasuunnitelmassa olisi keskityttävä kolmeen pääasialliseen osa-alueeseen: parannettu kyberturvallisuusinfrastruktuuri sairaalojen ja terveydenhuollon tarjoajien käytössä, tuki pienemmille terveydenhuoltopalvelujen tarjoajille sekä julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuudet kyberresilienssin parantamiseksi.

2.23 Lisäksi terveydenhuollossa olisi suunnattava huomio tekoälyyn ja pyrittävä parantamaan kyberturvallisuutta ja sujuvoittamaan diagnostiikkaa turvallisempaan ja osallistavampaan digitaaliseen siirtymään tähtäävän kyberturvallisuutta koskevan eurooppalaisen toimintasuunnitelman mukaisesti kuitenkin niin, että hoidon ihmiskeskeisyydestä ei tingitä.

3. **Euroopan puolustuksen ja turvallisuuden uusi aikakausi**

3.1 Turvallinen Eurooppa tarkoittaa myös sosiaalisesti ja taloudellisesti oikeudenmukaista Eurooppaa. ETSK kannattaa sitä, että edistetään rauhaa, turvallisuutta ja puolustusta sekä maailmanlaajuista oikeudenmukaisuutta ja kehitystä osallistumalla aktiivisesti rauhantoimiin, tuetaan monenvälistä järjestelmää, varmistetaan oikeudenmukainen kilpailu, torjutaan köyhyyttä, vaalitaan työmarkkina- ja kansalaisvuoropuhelua sekä edistetään demokratiaa, ihmisoikeuksia ja inhimillistä muuttoliikkeen hallintajärjestelmää.

3.2 EU:n olisi lisättävä kansalaistensa vaikutusmahdollisuuksia ja taattava heidän turvallisuutensa eri aloilla: heitä olisi suojeltava ulkoisilta vihollisilta, terveysriskeiltä ja tulevilta pandemioilta, hybridiuhilta ja kehittyneiden digitaaliteknologioiden epäasianmukaiselta käytöltä ja väärinkäytöltä, köyhyys-, syrjäytymis- ja syrjintäriskiltä turvaten samalla kaikille taloudelliset ja työllistymismahdollisuudet sekä ilmastoon ja biologiseen monimuotoisuuteen liittyviltä hätätilanteilta ja myös osallistavaan demokratiaan kohdistuvilta uhilta pitäen huolta siitä, että kansalaiset osallistuvat aktiivisesti yhteiskunnalliseen, poliittiseen ja demokraattiseen toimintaan.

3.3 Puolustusteollisuuteen ja Euroopan strategisten teknologioiden kehysvälineeseen (STEP) keskittyminen ei saisi vaarantaa muihin teollisuudenaloihin ja keskeisiin palveluihin, kuten terveydenhuoltojärjestelmiin, koulutukseen ja oikeuteen, liittyviä julkisia menoja, eikä vaikuttaa siten niiden kestävyyteen, laatuun ja osallistavuuteen. Sotateollisuuden rahoitus herättää epäilemättä kiivasta julkista keskustelua. Investoinnit turvallisuuteen ja puolustukseen ovat tehottomia, jos yhteiskunta on jakautunut. Euroopan puolustuspolitiikan päätavoitteena olisi oltava menojen ja infrastruktuurin koordinointi, teknologisten tarpeiden kartoittaminen ja jäsenvaltioiden välisen hajanaisuuden vähentäminen.

3.4 EU:n yhteinen puolustuspolitiikka edellyttää myös todellista ja täysimittaista yhteistä ulkopolitiikkaa, jossa edetään nykyistä tiiviimpää yhteistyötä (eli yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa) pidemmälle. EU:lle olisi annettava tätä varten riittävät aineelliset ja aineettomat keinot, mukaan lukien omat varat.

3.5 ETSK kannattaa EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan tehostamista ja todellisen Euroopan puolustusunionin rakentamista, myös EU:n yhteisten strategisten ja kriittisten teknologioiden ja puolustuskapasiteetin vahvistamista, sekä yhteistyön lisäämistä samanmielisten kumppanien kanssa.

3.6 ETSK kehottaa varmistamaan *muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen* puitteissa, että EU harjoittaa tasapainoista, toisaalta tehokasta ja realistista mutta toisaalta inhimillistä ja kestävää muuttoliikkeen hallintaa ja edistää laillisia väyliä EU:hun pääsemiseksi siten, että samalla varmistetaan ulkorajojen turvallisuus ja valvonta, oikeuksiin perustuva turvapaikkapolitiikka ja maahanmuuttajien ja pakolaisten pääsy työmarkkinoille. EU:n olisi korostettava muuttoliikkeen tarjoamia mahdollisuuksia, tehokkaiden kotouttamistoimien tarvetta sekä tarvetta tehdä työtä laillisten maahantuloväylien avaamiseksi ja niiden edistämiseksi. ETSK tukeekin Euroopan komission kumppanuuksia turvallisten maiden kanssa. Ihmisoikeuksien ehdoton kunnioittaminen ja jäsenvaltioiden välinen solidaarisuus on taattava kaikkina aikoina. Muuttoliikettä ei pidä tarkastella pelkästään turvallisuusnäkökulmasta.

3.7 ETSK tähdentää kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden, työmarkkinaosapuolten ja aktiivisten vapaaehtoisten kansalaisten ratkaisevaa roolia sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja selviytymiskyvyn edistämisessä EU:n turvallisuuskehyksessä. Nämä toimijat edistävät merkittävällä tavalla sosiaalista yhteenkuuluvuutta vähentäessään polarisoitumista, edistäessään tasa-arvoa ja vahvistaessaan demokraattisia arvoja ja parantavat työllään yhteiskunnan kykyä selviytyä ilmastonmuutoksen, taloudellisen epävakauden ja yhteiskunnallisten erojen kaltaisista haasteista. EU:n on tuettava aktiivisesti näitä organisaatioita, jotka ovat keskeisiä kumppaneita pyrittäessä pitämään EU turvallisena, oikeudenmukaisena ja osallistavana.

4. **Ihmisten tukeminen ja yhteiskuntiemme ja sosiaalisen mallimme vahvistaminen**

4.1 Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin katsotaan kuuluvan EU:n kulmakiviin, sillä hyvin toimivat hyvinvointivaltiot ja osallistavat sosiaaliset investoinnit ovat elintärkeitä sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävän yhteiskunnan luomisen kannalta.

4.2 ETSK huomauttaa, että Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin olisi jatkossakin toimittava kompassina, joka ohjaa sosiaalisen yhteenkuuluvuuden ja työolojen parantamiseen tähtäävää työtä. ETSK on tyytyväinen ehdotukseen *Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanoa koskevan uuden toimintasuunnitelman* laatimisesta sekä vuoden 2030 tavoitteisiin, jotka koskevat työllisyyttä, koulutusta, osaamista ja köyhyyden torjumista. Tarvitaan moniulotteista lähestymistapaa, jotta voidaan

a) panna täytäntöön nykyiset työllisyys- ja sosiaalialan aloitteet sekä valvoa ja seurata niitä ja tukea taloudellisesti (EU:n rahastoista) toimintapolitiikkoja ja ohjelmia, joilla edistetään suoraan Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin tavoitteiden saavuttamista

b) vastata Euroopan työllisyys- ja sosiaalihaasteisiin lainsäädännöllisillä ja/tai muilla toimenpiteillä

c) tunnustaa yhteys Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin ja EU:n sosioekonomiseen ohjausjärjestelmään keskeisesti kuuluvan eurooppalaisen ohjausjakson välillä ja vahvistaa sitä. Uusi sosiaalisen lähentymisen kehys on väline, jonka avulla seurataan edistymistä ja varmistetaan, että sosiaalipolitiikat pannaan täytäntöön ja rahoitetaan asianmukaisesti.

Työmarkkinaosapuolet ja kansalaisyhteiskunnan organisaatiot olisi otettava kattavasti mukaan läpi koko ohjausjakson.

4.3 Työmarkkinavuoropuhelu voi olla kaikilla tasoilla keskeisessä asemassa pyrittäessä parantamaan kasvua, tuottavuutta ja työllisyyttä ja eurooppalaisten yritysten kilpailukykyä maailmanmarkkinoilla. Työehtosopimusneuvotteluja sekä työntekijöiden tiedonsaanti- ja kuulemisoikeuksia ja laajempia osallistumisoikeuksia on edistettävä ja vahvistettava kansallisten lakien ja käytäntöjen mukaisesti. Tällaiset välineet ovat tarpeen, jotta voidaan hallita uusien teknologioiden, digitalisaation ja tekoälyn vaikutuksia työelämään ja parantaa työoloja ja työntekijöiden oikeuksia. Lettan ja Draghin raporteissa korostetaan tarvetta vahvistaa työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua keskeisenä tekijänä EU:n kestävän kilpailukyvyn ja hyvin toimivien sisämarkkinoiden varmistamisessa. ETSK kannattaa aloitetta *Euroopan työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua koskevan uuden sopimuksen* tekemisestä vuoden 2025 alussa ja kehottaa Euroopan komissiota tuomaan esille eurooppalaisen työmarkkinavuoropuhelun tuloksia, kannustamaan itsenäisten sopimusten käytännön täytäntöönpanoon ja tukemaan työmarkkinavuoropuhelun toteuttamista kansallisella tasolla. Komitea toteaa, että eurooppalaiseen ohjausjaksoon sisällytettävä sosiaalisen lähentymisen kehys olisi tässä yhteydessä arvokas väline.

4.4 Työntekijöiden kuuleminen on äärimmäisen tärkeää tuen saamiseksi EU:n turvallisuus- ja kestävyysstrategian muutosulottuvuudelle ja samalla läpimurtoteknologioiden, kuten tekoälyn, vaikutusten ennakoimiseksi.

4.5 ETSK kannattaa *laadukkaita työpaikkoja koskevaa komission etenemissuunnitelmaa*, jossa painotetaan kaikkien jo olemassa olevien sosiaalialan aloitteiden täytäntöönpanoa ja seurantaa ja jolla pyritään varmistamaan hyvät työolot ja -ehdot ja työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien koulutusmahdollisuudet ja oikeudenmukaiset ammatilliset siirtymät (erityisesti lisäämällä työehtosopimusneuvottelujen kattavuutta). Tavoitteen saavuttaminen edellyttää erityisiä aloitteita ja investointeja. On tärkeää edistää sosiaalisesti osallistavia ja oikeudenmukaisia työmarkkinoita ja toteuttaa naisille, nuorille ja vammaisille henkilöille suunnattuja kohdennettuja toimia.

4.6 ETSK kehottaa toteuttamaan toimia kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi ja toteaa, että kaikkien aikojen ensimmäiseen kattavaan *köyhyyden vastaiseen EU:n strategiaan*, jossa puututaan sekä välittömiin tarpeisiin että perimmäisiin syihin, on sisällytettävä koordinoituja toimia kaikissa jäsenvaltioissa köyhyyden vähentämiseksi. Strategia olisi sovitettava tiiviisti yhteen Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin kanssa, siihen olisi sisällyttävä koordinoituja toimia kaikissa jäsenvaltioissa, ja siinä olisi hyödynnettävä parhaita käytäntöjä köyhyyden pysyvän

ja mitattavissa olevan vähentämisen varmistamiseksi. ETSK pitää tärkeänä kokonaisvaltaista toimintamallia, jolla vahvistetaan sosiaalisia turvaverkkoja ja edistetään osallistavaa talouskasvua siten, että ketään ei jätetä jälkeen. ETSK kehottaa kehittämään vahvaa yhteisötaloutta panemalla täytäntöön sosiaalisesti vastuullisten liiketoimintakäytäntöjen ja yleisen edun vahvistamisesta annetun yhteisötalousneuvoston suosituksen.

4.7 ETSK kannattaa asumiseen liittyvistä asioista vastaavan komission jäsenen nimittämistä sekä kohtuuhintaista asumista koskevaa eurooppalaista suunnitelmaa. Suunnitelma on tärkeä aloite kohtuuhintaisten, helposti saatavilla olevien, kunnollisten ja kestävien asuntojen tarjoamiseksi kaikille EU:n kansalaisille. Seuraavassa monivuotisessa rahoituskehyksessä olisi varattava tätä varten riittävästi rahoitusta kiinnittäen erityistä huomiota haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin, kuten ikääntyneisiin, vammaisiin henkilöihin ja pienituloisiin perheisiin. ETSK kannattaa EU:n investointijärjestelyä, jolla tuetaan kansallisia, alueellisia ja paikallisia kumppanuuksia. Tavoitteena on saada asuntomarkkinoilta syrjäytyminen loppumaan ja varmistaa se, että asuntopolitiikka on osallistavaa ja tasapuolista.

4.8 Nuorten osallistaminen on ratkaisevan tärkeää Euroopan tulevaisuuden kannalta. ETSK pitää myönteisenä sitä, että kaikkien komission jäsenten on tarkoitus järjestää ensimmäiset vuotuiset *nuorisopoliittiset vuoropuhelut toimikauden 100 ensimmäisen päivän aikana*. On tarjottava toimintaympäristöjä nuorten jäsennellylle osallistumiselle ja tähdennettävä sitä, miten heidän innovointinsa, sitoutumisensa ja omistautumisensa voivat muokata EU:n tulevaisuutta, huolehtien samalla työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun ja oikeuksien täydestä kunnioittamisesta. Komitea kehottaa Euroopan komissiota ryhtymään konkreettisiin toimiin nuorisotakuun ja ALMA-aloitteen parantamiseksi sekä arvioimaan eurooppalaista lapsitakuuta.

4.9 ETSK suosittaa toteuttamaan kiireellisesti toimia kaikille tarkoitetun tasa-arvon unionin perustamiseksi sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden periaatteiden pohjalta ja kehottaa Euroopan komissiota perustamaan erillisen tasa-arvoasioiden pääosaston. Tässä yhteydessä on toteutettava välittömiä korjaavia toimenpiteitä, joilla puututaan systeemiseen syrjintään, edistettävä yhtäläisiä mahdollisuuksia ja turvattava kaikkien oikeudet taustasta tai identiteetistä riippumatta. Nykyisiä syrjinnän vastaisia oikeudellisia kehyksiä on vahvistettava, ja on varmistettava niiden tinkimätön täytäntöönpano ja noudattamisen valvonta. Tämän on luotava perusta aiempien strategioiden arvioinnille sekä *vuoden 2025 jälkeiselle ajalle tarkoitetun uuden sukupuolten tasa-arvostrategian*, *naisten oikeuksien etenemissuunnitelman*, *vuoden 2025 jälkeiselle ajalle tarkoitetun uuden rasisminvastaisen strategian*, *hlbtiq-henkilöiden tasa-arvoa koskevan päivitetyn strategian*, *ikäihmisiä koskevan EU:n strategian* ja vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan EU:n strategian vuoden 2025 jälkeistä aikaa koskevan osan laatimiselle. Syrjäytyneillä yhteisöillä ja ryhmillä, jotka eivät saa useinkaan ääntään kuuluville, on oltava keskeinen asema osallistavamman EU:n luomisessa. ETSK kehottaa sopimaan vihdoin horisontaalisesta syrjimättömyysdirektiivistä, jonka käsittely ei ole edennyt neuvostossa 16 vuoteen.

4.10 ETSK suosittaa edistämään eurooppalaista sosiaalisen markkinatalouden mallia siten, että tuetaan yrittäjyyttä ja innovointia, varmistetaan laadukkaat työpaikat, myös työn uusissa muodoissa, parannetaan työoloja, investoidaan laadukkaaseen koulutukseen, osaamiseen ja taitoihin, varmistetaan oikeus elinikäiseen oppimiseen, mukaan lukien uudelleen- ja täydennyskoulutus ja korkealaatuiset ammattipätevyydet, edistetään oppilaitosten välistä yhteistyötä ja varmistetaan laadukkaan koulutuksen tosiasiallinen saatavuus kaikille. Lisäksi olisi painotettava koulutuksen osallistavuutta ja toteutettava toimenpiteitä, joilla edistetään tasapuolista pääsyä koulutukseen erityisesti eurooppalaisella koulutusalueella. Liikkuvuuden vahvistaminen Erasmus+-ohjelman puitteissa kaikilla koulutustasoilla voi edistää nuorten yhteistä eurooppalaista identiteettiä ja arvoja.

5. **Elämänlaadun turvaaminen: elintarviketurva, vesi ja luonto**

5.1 Ilmastonmuutos on vakava uhka taloudelliselle ja sosiaaliselle kehitykselle ja edellyttää kattavaa pitkän aikavälin strategiaa ja koordinoituja toimia kaikilla tasoilla.

5.2 Komission olisi edistyttävä kestävän rahoituksen strategiassa, jotta investointivirtoja voitaisiin suunnata kestävämpiin toimiin. Kestävien investointien edistämiseksi olisi harkittava sosiaalista luokitusjärjestelmää.

5.3 ETSK katsoo, että EU:n tulisi auttaa suojautumaan nykyisiltä ja tulevilta ilmastonmuutokseen, pilaantumiseen ja biologisen monimuotoisuuden köyhtymiseen liittyviltä riskeiltä. EU:n on toteutettava toimia 90 prosentin päästövähennyksen saavuttamiseksi vuoteen 2040 mennessä, parannettava ilmastokestävyyttä ja ennallistettava luontoa ja luonnon monimuotoisuutta, jotta perustarpeiden täyttyminen (ruoka, vesi, energia, kansanterveys jne.) ei olisi uhattuna EU:ssa eikä maailmanlaajuisesti.

5.4 EU:n sinisen kehityksen ohjelma on myös yksi keskeisen tärkeistä aihealueista. Kun otetaan huomioon veden elintärkeys ja maailman ja Euroopan nykyiset ja tulevat haasteet, vesi olisi määriteltävä painopisteeksi ja EU:n sinisen kehityksen ohjelma olisi hyväksyttävä erilliseksi strategiseksi toimintapolitiikaksi, koska vesipolitiikka ei rajoitu pelkästään ilmastopolitiikkaan. EU voi muuntaa veteen liittyvät haasteet uusiksi mahdollisuuksiksi teknologian kehittämiseen, yhteiskunnalliseen edistykseen, työpaikkojen luomiseen, osaamiseen ja liiketoiminnan kasvuun, kun samalla suojellaan ympäristöä ja vesivaroja kaikkien hyödyksi.

5.5 ETSK suosittaa toteuttamaan toimia EU:n maatalousalan elvyttämiseksi ja maaseudun kehittämisen edistämiseksi lisäämällä maaseudun houkuttavuutta nuorten ja naisten sekä perhetilojen, pienten ja keskisuurten tilojen ja yritystoiminnan kannalta maaltapaon välttämiseksi. Viljelijöiden tukena olisi oltava asianmukaisesti rahoitettu vuoden 2027 jälkeinen yhteinen maatalouspolitiikka, jolla suojellaan eurooppalaista elintarviketuotantoa ja varmistetaan sen häiriönsietokyky. Maatalous ja elinvoimaiset maaseutuyhteisöt ovat kestäviä vain, jos taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristöön liittyvät tarpeet täytetään tasapainoisella tavalla. Tämän tulisi näkyä *maataloutta ja elintarvikkeita koskevassa visiossa*, johon on yhdistetty taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristöön liittyviä tavoitteita häiriönsietokykyisen ja kestävän maatalousmaiseman luomiseksi. Siihen olisi sisällytettävä toimenpiteitä, joilla kannustetaan innovointiin kestävien ja vesiresilienssiä parantavien viljelykäytäntöjen kehittämiseksi ja tuetaan paikallisia elintarvikejärjestelmiä, jotka ovat olennaisen tärkeitä elintarviketurvan ja maaseutuyhteisöjen hyvinvoinnin kannalta.

6. **Demokratian suojeleminen ja arvojemme vaaliminen**

6.1 Kansalaisyhteiskunnan väsymättömät toimet, joilla pyritään vahvistamaan kansalaisten osallistumista ja aktiivista kansalaisuutta, vahvistamaan työmarkkinavuoropuhelua, ylläpitämään kansalaisvuoropuhelua, puolustamaan ihmisoikeuksia ja edistämään demokraattisia käytäntöjä, ovat erittäin arvokas voimavara, joka tekee EU:sta vahvemman, häiriönsietokykyisemmän ja edustavamman.

6.2 ETSK kehottaa EU:n toimielimiä tunnustamaan kansalaisyhteiskunnan arvon keskeisenä toimijana suunniteltaessa ja toteutettaessa EU:n politiikkoja, joilla pyritään turvaamaan kestävä kasvu, demokratian puolustaminen ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus, myös oikeudenmukaiset siirtymät, jotka hyödyttävät kansalaisia, työntekijöitä ja yrityksiä. Koska kansalaisyhteiskunnan organisaatiot toimivat vuorovaikutuksessa kaikkien tasojen viranomaisten kanssa ja niillä on valmius välittää poliittiset viestit suoraan ruohonjuuritason yhteisöille, ne auttavat tukemaan haavoittuvimmassa asemassa olevia ja niitä, joiden on muita vaikeampi sopeutua muutoksiin. ETSK katsoo lisäksi, että vapaaehtoistoiminnan asema on tunnustettava ja sille on annettava kiitosta keskeisenä aktiivisen kansalaisuuden ilmentymänä. On toteutettava toimia vapaaehtoistoiminnan arvostuksen lisäämiseksi ja sen tukemiseksi kansalaistoiminnan muotona, joka vahvistaa kansalaisvaikuttamista ja osallistavaa demokratiaa.

6.3 ETSK kannattaa sitä, että EU toteuttaa mahdollisilla tulevilla perussopimusten tarkistuskierroksilla toimia oikeusvaltioperiaatteen, perusoikeuksien ja monimuotoisuuden kunnioittamisen varmistamiseksi ja tutkii sitä varten, millaisia muutoksia päätöksentekomekanismeihin olisi tehtävä. Demokratiaa on suojeltava sisäisiltä ja ulkoisilta uhilta kehittämällä mahdollistava kansalaistoimintaympäristö EU:n rajojen sisä- ja ulkopuolelle, tekemällä demokratian puolustuspakettiin muutoksia, joilla korjataan demokraattisia instituutioita heikentäviä puutteita, ja varmistamalla, että kaikki jäsenvaltiot noudattavat yhteisiä arvoja ja periaatteita.

6.4 ETSK pitää myönteisenä sitä, että komissio aikoo kehittää edelleen vuotuista oikeusvaltiokertomustaan lisäämällä siihen luvun, jossa käsitellään sisämarkkinaulottuvuutta.

6.5 ETSK on tyytyväinen aikomukseen perustaa uusi Demokratian kilpi -hanke, jonka avulla on tarkoitus suojautua ulkomaiselta sekaantumiselta ja disinformaatiolta ja vaalia demokraattisten prosessien eheyttä kaikkialla EU:ssa. Euroopan demokratiatoimintasuunnitelman varhaisen täytäntöönpanon avulla olisi voitava suojella kansalaisoikeuksia, torjua syrjintää ja edistää osallisuutta sekä vahvistaa kansalaisyhteiskunnan roolia kestävien ja oikeudenmukaisten yhteiskuntien rakentamisessa.

6.6 ETSK peräänkuuluttaa rakenteellista tukea riippumattomille, vakiintuneille kansalaisyhteiskunnan organisaatioille EU:n ja jäsenvaltioiden tasolla ja niiden roolin tunnustamista hyväntekeväisyyden lisäksi selviytymiskykyisten yhteiskuntien ja demokratian edistämisessä yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa kansalaisvuoropuhelun ja työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun avulla. Voidakseen luoda aidosti suotuisan toimintaympäristön EU:n on asetettava nämä vuoropuhelut etusijalle ja laadittava direktiivi eurooppalaisen rajat ylittävän yhdistyksen säännöistä. ETSK kannattaa kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden ja työmarkkinaosapuolten aktiivista osallistamista politiikan suunnitteluun, täytäntöönpanoon, seurantaan ja arviointiin EU:n demokraattisen, sosiaalisen ja taloudellisen elinvoimaisuuden vahvistamiseksi. Jotta SEU-sopimuksen 11 artikla voidaan panna tehokkaasti täytäntöön, etujärjestöjen kanssa on käytävä avointa, läpinäkyvää ja säännöllistä vuoropuhelua. ETSK kehottaa laatimaan arvoperustaiset kriteerit EU:n rahoitusohjelmille, muun muassa Erasmus+-ohjelmalle, Horisontti Eurooppa -puiteohjelmalle ja koheesiorahastoille, jotta voidaan varmistaa, että tuetuissa hankkeissa noudatetaan demokraattisia periaatteita.

6.7 ETSK panee merkille Euroopan komission sitoumuksen *tiivistää yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa* ja kehottaa EU:n toimielimiä ottamaan johtoaseman ja laatimaan kansalaisyhteiskuntastrategian ja sille selkeän toimintasuunnitelman. Lisäksi ETSK kehottaa laatimaan kansalaisvuoropuhelua tai kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia kartoittavan vuotuisen tulostaulun, jossa arvioidaan, onko kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kuulemisissa esittämät näkemykset otettu huomioon. Tulostaulun avulla voitaisiin laatia joka toinen vuosi kansalaisvuoropuheluraportti, jossa arvioitaisiin kansalaisvuoropuhelua ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden vaikuttavuutta. ETSK aikoo tehdä tiivistä yhteistyötä Euroopan komission ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa komission jäsenehdokkaalle Michael McGrathille osoitetussa toimeksiantokirjeessä mainitun kansalaisyhteiskuntafoorumin perustamisen, hallinnoinnin ja säännöllisen toiminnan edistämiseksi.

6.8 ETSK on syvästi huolissaan eräissä jäsenvaltioissa tapahtuneesta kehityksestä, joka on johtanut kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden toimintamahdollisuuksien kaventumiseen. Näillä organisaatioilla on keskeinen rooli perusoikeuksien ja -vapauksien puolustamisessa ja populismin nousun torjumisessa. EU:n on torjuttava jatkossakin tätä kehitystä 7 artiklan mukaisilla menettelyillä ja jäädyttämällä EU:n varat niiltä jäsenvaltioilta, jotka eivät kunnioita oikeusvaltioperiaatetta, oikeuslaitoksen riippumattomuutta tai perusoikeuksia, kuten yhdistymisvapautta ja sananvapautta, tai jotka rajoittavat lehdistön ja tiedotusvälineiden vapautta julkisen keskustelun manipuloimiseksi.

7. **Globaali Eurooppa: vaikutusvaltaa ja kumppanuuksia**

7.1 Vahvemman poliittisen yhdentymisen saavuttamiseksi ja maailmanlaajuisen rauhan edistämiseksi on olennaisen tärkeää vahvistaa strategista riippumattomuutta, suojata EU:n taloutta teknologiavuodoilta ja pyrkiä yhteiseen, aitoon ja itsenäiseen ulkopolitiikkaan. Tätä varten EU:n olisi puhuttava yhdellä äänellä monenvälisissä instituutioissa, otettava johtava asema niiden uudistamisessa ja hyödynnettävä euron kansainvälistä roolia strategisena voimavarana. ETSK katsoo, että päätökset EU:n ulkopolitiikassa olisi tehtävä määräenemmistöllä.

7.2 ETSK kehottaa edistämään avointa ja sääntöpohjaista eurooppalaista kauppapolitiikkaa, joka täydentää ja tukee muita EU:n keskeisiä perusoikeus- ja oikeusvaltioperiaatelinjauksia sekä ilmasto-, digitaali-, innovaatio-, sosiaali- ja teollisuuspolitiikkaa. Häiriönsietokykyä olisi parannettava kauppasopimuksilla, joilla monipuolistetaan tuontia, luodaan eurooppalaisille yrityksille markkinamahdollisuuksia, parannetaan turvallisuutta ja lievennetään geopoliittisia riskejä sekä edistetään samalla sosiaali- ja ympäristönormien noudattamista ja varmistetaan tasapuoliset toimintaedellytykset terveelle kilpailulle. Kauppasopimusten tarjoama lisämahdollisuus saada kriittisiä raaka-aineita ja muita tuotantopanoksia – myös energiaa – voi auttaa EU:n toimitusketjujen selviytymiskyvyn, kestävyyden ja vastuullisuuden turvaamisessa.

7.3 ETSK kannattaa EU:n laajentumisessa strategista toimintamallia, jossa keskitytään selkeästi Euroopan rauhan ja vakauden säilyttämiseen ja yhteisen vaurauden edistämiseen. Laajentumisasioista vastaavan komission jäsenen on pyrittävä varmistamaan, että Euroopan yhdentymishanke etenee edelleen kohti rauhaa, vaurautta ja demokratiaa, että Eurooppa pysyy pitkällä aikavälillä vakaana ja että EU ottaa vastaan uusia jäseniä Länsi-Balkanilta ja Venäjän naapurimaista, kuten Ukraina, Moldova ja Georgia. EU:n päätöksentekoprosessit eivät välttämättä sovellu 30–35 valtiosta koostuvan unionin tarpeisiin. Seuraavan Euroopan komission tärkeänä tehtävänä on valmistella ja tarvittaessa mukauttaa toimielimiä ja seurata samaan aikaan tiiviisti ehdokasvaltioiden edistymistä EU:n perusarvojen ja säännöstön noudattamisessa. Euroopan komission on varmistettava tiiviissä yhteistyössä Euroopan parlamentin kanssa, että tulevat laajentumiset hyödyttävät sekä EU:n kansalaisia että ehdokasvaltioiden kansalaisia ja että EU:n tiukoista kestävyysvaatimuksista pidetään kiinni.

7.4 Prosessissa olisi edistettävä järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan osallistumista ja annettava työmarkkinaosapuolille erityinen rooli, ja kaikkien poliittisten puolueiden olisi sitouduttava puolustamaan järjestäytymisoikeutta, ilmaisunvapautta sekä lehdistön ja tiedotusvälineiden vapautta ja torjumaan tiedotusmonopoleja ja julkisen keskustelun manipulointia. ETSK on jo edistänyt merkittävällä tavalla laajentumista antamalla ehdokasvaltioiden kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden edustajille mahdollisuuden osallistua tapauskohtaisesti joihinkin ETSK:n kokouksiin, ja se kannustaa muita EU:n toimielimiä seuraamaan tätä esimerkkiä.

7.5 ETSK kehottaa EU:ta harkitsemaan mahdollisuutta ottaa EU:hun liittymistä koskevassa prosessissa käyttöön määräenemmistöpäätökset ainakin kaikissa välivaiheissa ja katsoo, että päätösten on oltava avoimia, läpinäkyviä ja suuren yleisön saatavilla. Perusoikeuksien täytäntöönpanemiseksi olisi toteutettava vahvempia toimia.

7.6 ETSK tukee sitä, että laaditaan Välimeren aluetta koskeva uusi sopimus, joka edistää vakautta, taloudellista ja sosiaalista kehitystä sekä kestävää kasvua alueella. Sopimuksessa olisi asetettava etusijalle alueellinen yhteistyö sellaisilla aloilla kuin uusiutuva energia, meriturvallisuus sekä talouteen ja työllistymiseen liittyvät osallistavat mahdollisuudet ja varmistettava, että Välimeren maat ovat aktiivisia kumppaneita yhteisiä haasteita käsiteltäessä.

7.7 ETSK kannattaa EU:n kokonaisvaltaista Lähi-idän strategiaa, jossa pyritään ratkaisemaan alueen rauhaan ja turvallisuuteen liittyviä ja sosioekonomisia haasteita kohdennetun yhteistyön avulla. Strategiassa olisi keskityttävä ennen kaikkea konfliktien välittömään ja rauhanomaiseen ratkaisemiseen, demokraattisen hallinnon edistämiseen, kauppakumppanuuksien vahvistamiseen ja kestävän kehityksen edistämiseen varmistaen samalla kaikkien kansakuntien ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä rauhanomaisen vakauden ja hyvinvoinnin toteutuminen alueella.

7.8 ETSK katsoo, että EU:n ja Afrikan unionin vuoden 2025 huippukokous, jossa käsitellään molempien osapuolien talouskehitystä, digitalisaatiota ja ilmastokestävyyttä, tarjoaa ratkaisevan tärkeän tilaisuuden lujittaa EU:n ja Afrikan välisiä siteitä. ETSK pitää tärkeänä, että kumppanuudet ovat tasavertaisia ja että niiden puitteissa pyritään vastaamaan yhteisiin haasteisiin, joita ovat esimerkiksi nuorisotyöttömyys ja kestävä maatalous, ja edistämään pitkäaikaista hyvinvointia molemmissa maanosissa.

7.9 ETSK kehottaa Euroopan komissiota käynnistämään valmistelut tiiviin yhteistyön tekemiseksi Yhdistyneiden kansakuntien kanssa sen kansainvälisen kestävän kehityksen vapaaehtoistoiminnan teemavuoden 2026 puitteissa. ETSK kehottaa komissiota tekemään yhteistyötä YK:n jäsenvaltioiden, kansalaisyhteiskunnan ja yksityisen sektorin kanssa, jotta voidaan varmistaa, että teemavuonna 2026 tietoisuus vapaaehtoistoiminnan arvosta lisääntyy ja että vapaaehtoistoiminta sisällytetään unionin ja valtakunnallisen tason kehityspolitiikkoihin.

8. **Tuloksiin yhdessä ja unioni valmiiksi tulevaisuuteen**

8.1 Komission olisi esitettävä viipymättä, vuoden 2025 puoliväliin mennessä ehdotus vuoden 2027 jälkeisestä monivuotisestä rahoituskehyksestä, jossa EU:lle annetaan riittävät taloudelliset resurssit poliittisten painopisteidensä toteuttamiseen.

8.2 Vakaan ja kestävän EU:n talousarvion turvaamiseksi tarvitaan uusia omia varoja, ja EU:n olisi kasvatettava asteittain omien varojen osuutta suhteessa jäsenvaltioiden BKTL-perusteisiin tuloihin.

8.3 Laajentumiseen ja uudistuksiin valmistautuminen edellyttää **EU:n talousarvion** ja EU:n omien varojen mukauttamista, jotta EU:n investointipolitiikat voidaan panna täytäntöön. ETSK kannattaa tehokkaan, integroidun pääomamarkkinaunionin sekä täysimittaisen pankkiunionin kehittämistä niin, että mukana ovat kaikki jäsenvaltiot. Tavoitteena on jatkaa yhdenmukaistamista ja rajatylittävien esteiden poistamista, samalla kun turvataan vakaa sääntely ja valvonta, jotta voidaan säilyttää rahoitusvakaus ja Euroopan sosiaalisen mallin kestävyys, suojella kuluttajia, sijoittajia ja säästäjiä ja saavuttaa vakaat sisämarkkinat.

8.4 ETSK ehdottaa, että osana seuraavaa monivuotista rahoituskehystä perustetaan EU:n investointirahasto. Rahaston tavoitteena olisi oltava rahoituksen tarjoaminen Euroopan strategisen edun mukaisiin, suoraan EU:n tasolla hallinnoitaviin investointihankkeisiin, joilla on rajatylittävää merkitystä.

8.5 ETSK ehdottaa, että määritellään joukko kriteerejä ohjaamaan EU:n tulevalla investointivälineellä tuettavien investointien priorisointia ja valintaa. Rahaston varat olisi koottava eri lähteistä, joihin kuuluvat myös jäsenvaltioiden maksuosuudet, uudet omat varat ja liikkeeseen laskettava EU:n yhteinen velka. EU:n rahoittamissa investoinneissa ja valtiontuessa olisi asetettava ehdot oikeusvaltioperiaatteen ja perusoikeuksien kunnioittamisesta sekä työmarkkina-osapuolten vuoropuhelusta.

8.6 Julkisen varainhoidon hajauttaminen ja finanssipoliittinen itsenäisyys ovat olennaisia tekijöitä kilpailukyvyn vahvistamiseksi. Elpymis- ja palautumistukivälinettä ja koheesiorahastoja olisi hyödynnettävä parhaalla mahdollisella tavalla soveltaen tulosperusteista lähestymistapaa. Komission olisi vauhditettava vuonna 2026 päättyvän elpymis- ja palautumistukivälineen täytäntöönpanon arviointia ja seurantaa osallistaen aktiivisesti työmarkkinaosapuolet ja kansalais-yhteiskunnan organisaatiot ja vahvistettava teknistä tukea, jotta voidaan varmistaa, että kaikki varat tulevat hyödynnettyä, maksimoiden näin niiden vaikutukset kestävään kasvuun. Eurooppalainen ohjausjakso voi toimia kehyksenä EU:n rahoituksen ohjaamiselle ja myös vahvistaa EU:n kasvustrategioiden legitimiteettiä ja vaikuttavuutta.

8.7 Talouden ohjausta ja hallintaa koskevien uusien sääntöjen vaikutus uuteen eurooppalaiseen ohjausjaksoon 2025 ei riitä lisäämään finanssipoliittista investointivaraa niin paljon, että investointivaje pystyttäisiin kuromaan umpeen jäsenvaltioiden tasolla. Tämä pätee myös Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevan toimintasuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseen. Pilarin ja eurooppalaisen ohjausjakson välisen yhteyden vahvistaminen on ratkaisevan tärkeää, jotta voidaan seurata edistystä ja varmistaa, että sosiaalipolitiikkoja rahoitetaan ja pannaan täytäntöön asianmukaisesti. ETSK pyytää, että uudessa sosiaalisen lähentymisen kehyksessä asetettuja tavoitteita ja kriteerejä seurataan säännöllisesti yhdessä työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa, jotta voidaan määrittää asianmukaiset toimintapolitiikat ja toimenpiteet laadukkaan sosiaalisen mallin suojelemiseksi unionin jäsenvaltioissa. Tämä edellyttää investointeja oikeudenmukaista siirtymää edistäviin toimenpiteisiin, osallistavaan ja riittävään sosiaaliseen suojeluun ja terveydenhuolto- ja koulutusjärjestelmiin sekä puuttumista ostovoiman heikkenemiseen ja alueiden ja ihmisryhmien välisen eriarvoisuuden lisääntymiseen, jotta teollisuus- ja sosiaalipolitiikan painopisteet olisivat tasapainossa.

8.8 Talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson tiukka aikataulu jättää vain rajalliset mahdollisuudet järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan asianmukaiseen kuulemiseen, mutta sen roolia on olennaisen tärkeää vahvistaa. Kuulemisprosessia olisi kehitettävä yksinkertaistamalla tiedonsaantia, parantamalla kansalaisyhteiskunnan ja asiaankuuluvien päättäjien välisiä viestintäkanavia, ottamalla käyttöön säännöllisiä palautemekanismeja ja luomalla jäsennellyn vuoropuhelun prosessi.

8.9 ETSK kehottaa komissiota sisällyttämään vuoden 2025 työohjelmaan julkisia hankintoja koskevan direktiivin tarkistamisen, kuten on ehdotettu, jotta eurooppalaiset tuotteet voidaan asettaa etusijalle julkisissa hankinnoissa tietyillä strategisilla aloilla ja tietyissä teknologioissa ja jotta voidaan modernisoida ja yksinkertaistaa julkisia hankintoja koskevia sääntöjä huomioiden erityisesti EU:n startup-yritykset ja innovoijat ([1]). Samalla on otettava huomioon, että prosessien on oltava avoimia ja että niissä on kunnioitettava perusoikeuksia ja työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua. Alihankinta-ketjuissa mahdollisesti esiintyviin väärinkäytöksiin on puututtava.

8.10 Koheesiopolitiikka on ja sen on oltava jatkossakin EU:n tärkein pitkän aikavälin investointipolitiikka, jolla on keskeinen rooli sosiaalisen, taloudellisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden vahvistamisessa Euroopassa. Tämä on mahdollista, kun turvataan koheesiopolitiikan pääperiaatteet, kuten monitasoinen hallinto, kumppanuusperiaate ja yhteistyöhön perustuva hallinnointi.

8.11 **Koheesiorahastoilla** on edelleen elintärkeä rooli ylöspäin tapahtuvan taloudellisen ja sosiaalisen lähentymisen kannalta. Koheesiopolitiikan tukena olisi oltava erillinen koheesiopääosasto, ja sen olisi säilytettävä monitasoiseen hallintoon perustuva identiteettinsä, jolloin voitaisiin parantaa koheesiopolitiikan ohjelmien, myös Euroopan sosiaalirahasto plussan (ESR+), hyödyntämistä ja täydentää niitä jäsenvaltioiden rahoittamilla ja yksityistä yhteisrahoitusta saavilla toimintapoliittisilla aloitteilla. On erittäin tärkeää, että EU:n tasolla sovelletaan kokonaisvaltaista, koordinoitua ja yhdennettyä toimintatapaa. Siihen voitaisiin liittää sellaiset EU:n määrärahat, joilla voidaan vastata paremmin sosiaalisiin vaatimuksiin ja joita voidaan käyttää uudistetun eurooppalaisen ohjausjakson ja sen sosiaalisen lähentymisen kehyksen kautta noudattaen vakaata talous-, sosiaali- ja rahoituspolitiikkaa. Lisäksi EU:n toimielinten olisi arvioitava tarvetta SURE-ohjelmasta saatuihin kokemuksiin perustuvalle pysyvälle rahoitusvälineelle, jonka tavoitteena olisi jäsenvaltioiden sosiaalimenojen vakauttaminen mahdollisten ulkoisten talouden häiriöiden tapauksessa ja työntekijöiden ja yritysten tukeminen niillä teollisuudenaloilla ja alueilla, joihin digitaalinen ja vihreä siirtymä vaikuttaa eniten.

Bryssel 4 päivänä joulukuuta 2024.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Oliver RÖPKE

([1]) Ursula von der Leyen, Euroopan valinta: Poliittiset suuntaviivat seuraavalle Euroopan komissiolle 2024–2029, s.14.